

قانون هیات واگذاری زمین

اراضی مورد نظر در این قانون چهار قسم‌اند:

الف) اراضی موات و مراتع؛

ب) اراضی آباد شده توسط افراد یا شرکت‌هایی که دادگاه صالح اسلامی به استرداد آنها حکم داده است؛

ج) اراضی بایری که قبلاً دایر بوده و برحسب ملاک‌های رژیم قبلی، ملک اشخاص یا مؤسسات شمرده می‌شده است؛

د) اراضی بایر (مجموعه قوانین و مقررات مربوط به اراضی، ۱۴).

وظایف هیئت هفت نفره:

۱- حل و فصل قضایای مورد نزاع مربوط به اجرای این قانون (در موارد اعمال ولایت صرفاً نظر نماینده‌ی حاکم شرع معتبر است)؛

۲- واگذاری زمین با توجه به مواد این لایحه؛

۳- تشخیص صلاحیت و میزان استفاده از وام و امکانات کشاورزی در طول اجرای این قانون.

ضوابط واگذاری زمین:

۱- در واگذاری زمین به روستاییان بدون زمین یا کم‌زمین و فارغ‌التحصیلان کشاورزی و افراد علاقه‌مند به کار کشاورزی به ترتیب اولویت داده می‌شود؛

۲- واگذاری و بهره‌برداری از زمین برای مدت معین (چند سال) با توجه به شرایط خاص منطقه است و در صورت عملکرد مطلوب واگذاری زمین تمدید می‌شود؛

۳- واگذاری زمین می‌تواند به صورت شرکت تعاونی یا فردی باشد و تشخیص آن با هیئت هفت نفری است؛

۴- زمین بدون عذر موجه نباید معطل بماند؛

۵- باید عملکرد روی زمین به‌گونه‌ای باشد که موجب اتلاف زمین نشود؛

۶- زمین‌های واگذاری قابل انتقال نیست، مگر با اجازه‌ی دولت و رعایت میزان مندرج در ماده‌ی ۴ در مورد انتقال گیرنده. وزارت کشاورزی موظف شد در تهران ستادی برای اجرای این قانون تشکیل دهد که مرکب بود از:

۱- نماینده‌ی تام‌الاختیار حاکم شرع و ولی‌امر؛

۲- نماینده‌ی تام‌الاختیار وزارت کشاورزی؛

۳- نماینده‌ی تام‌الاختیار دادگستری؛

۴- نماینده‌ی تام‌الاختیار وزارت کشور؛

۵- نماینده‌ی تام‌الاختیار جهاد سازندگی (مجموعه قوانین و مقررات مربوط به اراضی، ۱۷) و سپس مسئولیت واگذاری زمین برعهده‌ی این ستاد قرار گرفت.

ستاد مرکزی موظف شد بلافاصله پس از تصویب این آیین‌نامه هیئت‌های هفت نفره را که پنج نفر از آنها ثابت و دو نفر دیگر متغیرند، در استان‌ها و شهرستان‌ها به صورت و ترتیب زیر تشکیل دهد:

الف) دو نفر نماینده‌ی وزارت کشاورزی؛

ب) یک نفر نماینده‌ی جهاد سازندگی؛

ج) یک نفر نماینده‌ی حاکم شرع و ولی‌امر؛

د) یک نفر نماینده‌ی وزارت کشور؛

ه) دو نفر عضو متغیر که نمایندگان مورد اعتماد اهالی محل می‌باشند، یا نظارت نماینده‌ی استانداری توسط مردم.

وظایف هیئت‌ها به قرار زیر است:

۱- حل و فصل قضایای مورد نزاع مربوط به اجرای این قانون اعم از زمین و آب؛

۲- تعیین عرف محل، اولویت‌ها، رعایت ضوابط و شرایط و نحوه‌ی واگذاری.

هیئت هفت نفره جهت تسهیل انجام وظایف محوله باید نقشه‌های کاملی از حوزه‌ی فعالیت خود را که شامل اطلاعات ذیل باشد، تهیه نمایند؛

الف) زمین‌های مالکین بزرگ که مطابق قانون باید واگذار شود؛
 ب) مراتع موجود در منطقه اعم از حریم روستاها و مراتع عمومی؛
 ج) سایر اراضی قابل واگذاری؛
 د) سایر اطلاعات مورد لزوم جهت اجرای این قانون؛
 هـ) تشخیص صلاحیت و میزان استحقاق وام‌گیرندگان و امکانات کشاورزی در طول اجرای این قانون؛
 و) کنترل نظارت انواع کشت اراضی واگذار شده با توجه به نیاز جامعه و جلوگیری از اتلاف زمین.
 از تاریخ اجرای این قانون کلیه وام‌های کشاورزی مربوط به اراضی واگذار شده که توسط بانک کشاورزی، جهاد سازندگی و غیره پرداخت می‌شود، باید با تشخیص و تأیید این هیئت باشد.
 ادوات و ماشین آلات کشاورزی و امکانات تعمیر آنها و نیز تهیه بذر، کود، سموم و سایر تسهیلات مورد نیاز اراضی واگذار شده توسط واحدهای مختلف وزارت کشاورزی و عمران روستایی تأمین و با تشخیص این هیئت توزیع می‌گردد (مجموعه قوانین و مقررات مربوط به اراضی، ۲۹).
 عملکرد این هیئت تا سال ۱۳۸۵ به این صورت بود:
 جمع اراضی واگذار شده به طور دائم ۶۹۱۶۹۹ هکتار است.
 الف) واگذاری ۱۵۴۲۲۶ هکتار زمین دایر به روستاییان بی‌زمین و کم‌زمین؛
 ب) واگذاری ۶۲۳۶ هکتار زمین بایر به روستاییان بی‌زمین و کم‌زمین؛
 ج) واگذاری ۲۸۴۷۰ هکتار از اراضی مصادره‌ای به روستاییان بی‌زمین و کم‌زمین؛
 د) واگذاری ۳۸۱۸۴۵ هکتار زمین موات به روستاییان بی‌زمین و کم‌زمین؛
 و) واگذاری ۷۹۱۹۲۲ هکتار زمین به طور موقت به روستاییان از طریق شورای کشت؛
 ز) صاحب زمین شدن بیش از ۹۰۴۲۵ خانوار روستایی جهت امور زراعت؛
 ح) واگذاری ۱۲۰۹۲۲ هکتار زمین جهت مصارف غیر کشاورزی؛
 ط) حفر ۳۵۶۱ حلقه چاه عمیق و نیمه‌عمیق؛
 ی) واگذاری و صدور مجوز جهت دریافت ۶۸۴۱ دستگاه تراکتور؛
 ک) واگذاری و صدور مجوز جهت دریافت ۳۳۷۶ دستگاه موتور پمپ؛
 ل) واگذاری و صدور مجوز جهت دریافت ۵۲۵۹ دستگاه سایر ماشین آلات کشاورزی؛
 م) پرداخت ۱۶/۲۰۶/۳۳۰/۸۰۹ ریال وام به کشاورزانی که صاحب زمین شده‌اند.
 لازم به تذکر است حدود ۲۰ درصد این مقدار از طریق بانک کشاورزی و با معرفی هیئت به کشاورزان پر شده است (عملکرد هیئت‌های هفت نفره واگذاری زمین).
 این هیئت‌ها، سال ۱۳۶۹ فعالیت می‌کردند. در سال ۱۳۷۰ دو سازمان امور اراضی و هیئت هفت‌نفره با هم ادغام شدند و سازمان امور اراضی که متولی زمین در وزارت کشاورزی است، تشکیل شد.
 سازمان امور اراضی با سازمان جنگل‌ها، کارهای موازنه‌ای داشته و دارند که از سال ۱۳۸۵ تفکیک وظایف شدند. این تفکیک از زمان ادغام وزارت جهاد با کشاورزی شروع شده است.
 اولین اعضای هیئت هفت نفره عبارت بودند از:
 ۱- اولین نماینده ولی امر، آیت‌الله فاضل هرندی
 ۲- اولین نماینده تام‌الاختیار وزارت کشور، آقای مهندس شریف؛
 ۳- اولین نماینده تام‌الاختیار دادگستری، آقای منتظری؛
 ۴- اولین نماینده تام‌الاختیار کشاورزی، آقای رحیم‌زاده؛
 ۵- اولین نماینده تام‌الاختیار جهاد سازندگی، احمد بوعلی
 هم اکنون این هیئت توسط افراد ذیل اداره می‌شود:
 ۱- آقای عالمی؛

- ۲۔ آقاي هاشمي؛
- ۳۔ آقاي انتظاري؛
- ۴۔ آقاي جمشيدى؛
- ۵۔ آقاي عليرضا اورنگى.